

الگوی توسعه پایدار سکونتگاه‌های حاشیه رودها (نمونه موردی زاینده‌رود)

آتوسا طاهری

کارشناس ارشد معماری، دانشگاه هنر اصفهان
 Atoosa.taheri@gmail.com

الهه سرتاج

کارشناس ارشد معماری، دانشگاه هنر اصفهان
 Elaheh.sartaj@gmail.com

مهران لاریجانی فیروز

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه هنر اصفهان
 Mehranlarijani1@gmail.com

چکیده

یکی از اهداف توسعه پایدار حفاظت از محیط طبیعی، استفاده حداقل از منابع تجدیدناپذیر و استفاده بهینه از منابع تجدیدپذیر می‌باشد. زاینده‌رود به‌عنوان شاه‌رگ حیاتی داخل فلات مرکزی ایران یکی از این ذخایر طبیعی است که تنوع زیستی بسیاری را شامل شده و از دیرباز نقش به‌سزایی در شکل‌گیری هسته‌های جوامع مدنی در فلات ایران داشته است. اما در حال حاضر با توسعه کالبدی بی‌رویه و فاقد برنامه‌ریزی مطلوب و نیز بدون فعالیت‌های مناسب بهره‌برداری، ظرفیت‌های اکولوژیک و توانایی‌های این اکوسیستم برای تولید منابع خسارت دیده، فرصت‌های سبز و اراضی کشاورزی حاشیه آن روز به روز محدودتر می‌گردند. لذا با توجه به اهمیت سرمایه‌های زیست-محیطی و لزوم حفظ و توسعه پتانسیل‌های طبیعی این زیست بوم، مقاله حاضر به بررسی الگوهای شکل‌گیری و توسعه سکونتگاه‌ها در امتداد زاینده‌رود می‌پردازد.

از نتایج حاصله در بهبود توسعه ناموزون شهری بر مبنای تعادل بخشی می‌توان به ارائه چارچوب‌های مشخص طراحی شهری و معماری جهت خلق موقعیت‌های گذار بین بخش مسکونی و کشتزارهای سبز حاشیه‌ای، ارتقا کیفیت زندگی، ارتقا فرهنگ تولید محور، ایجاد هویت موضعی ناشی از همسازي با طبیعت و امنیت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی اشاره نمود. در نهایت مطالعه موردی سکونتگاه‌های حاشیه زاینده‌رود حاکی از امکان الگو برداری هسته‌های سکونتگاهی پیرامون سایر حوزه‌های اکولوژیک بوده و می‌تواند در سطح وسیعی مورد استفاده قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار، الگوی توسعه سکونت‌گاه، زیستگاه تولید محور، فرصت‌های اکولوژیک، موقعیت‌گذار، زاینده‌رود.